

Posudok na dizertačnú prácu

Autor: Tatiana Krawczyńska-Zaucha

Tytuľ práce: Etyka zawodowa coacha. Wpływ coachingu na jednostkę i społeczeństwo

Praca doktorska napisana pod kier.: dr hab. Joanny Mysony Byrskiej

Kraków, WF UPJPII, 2016, 196 stron, 7 tabel, 3 załączniki.

Cieľ dizertácie

Autorka v úvode dizertácie píše: „Celem przedłożonej rozprawy naukowej jest diagnoza, jakiego rodzaju etyka potrzebna jest w coachingu oraz w jakim stopniu wybór konkretnego zespołu wartości przez coacha, lub jego brak, wpływa na jednostkę i społeczeństwo. Tezą główną przedłożonej pracy jest stwierdzenie, że wybór katalogu i hierarchii wartości przez coacha decyduje o jakości oraz o charakterze wpływu jego pracy na jednostkę i pośrednio na całe społeczeństwo“ (s. 5). V nadväznosti na takto formulovaný cieľ práce a jej hlavnú tézu, môžem konštatovať, že autorke sa podarilo naplniť stanovené ciele i tézu dizertácie. Hlavným dôvodom pre uvedené konštatovanie je skutočnosť, že ciele práce, ale i hypotéza sú predovšetkým deskriptívneho charakteru, čo veľmi zjednodušilo dosiahnutie cieľov dizertácie i overenie jej hypotézy.

Metódy práce

Pokiaľ ide o metódy dizertácie, práve v tom vidím problém, ktorý je viac-menej evidentný v celej dizertácii, teda je to absencia hlbšej filozoficko-etickej analýzy problematiky koučingu, ale aj vplyvu koučingu na jednotlivca a spoločnosť. Na jednej strane pozitívne hodnotím zvlášť časť práce venovanú Sokratovi a jeho maieutickej metóde, kde sa autorke celkom úspešne podarilo uplatniť metódu analýzy, menej úspešná bola v prípade Tomáša Akvinského, ako aj v prípade Bocheňského, ako zdrojov koučingu, pretože predložené argumenty sú dosť slabé na ich akceptovanie ako dostatočných filozofických zdrojov koučingu v súčasnosti, keďže úsilie o mravné zdokonaľovanie jednotlivca a spoločnosti nájdeme takmer v každej etickej teórii a u takmer každého etika. A okrem iného možno vyčítať dizertácii veľmi stručnú prezentáciu Akvinského a ešte stručnejšiu v prípade Bocheňského, ktoré v dostatočnej miere nezdôvodňujú ich výber ako zdrojov koučingu (ibaže by bolo treba poukázať aj na katolícke východiská koučingu, čo je však dosť slabý argument pre zdôvodnenie výberu) (s. 57-58).

Napriek tomu, že autorka v úvode práce ďalej konštatuje, že ako metódu svojej práce použije Tischnerov fenomenologický prístup, nikde v práci sa priamo s Tischnerom neidentifikuje, ani som nezaregistroval nejaký explicitný príklad uplatnenia Tischnerovej metódy alebo prístupu. Dokonca v zozname použitej literatúry neuvádza žiadnu Tischnerovu knihu. Metodológiu prevládajúcu v dizertácii by som skôr charakterizoval ako deskriptívno-pozitivistickú než fenomenologickú.

Chcem oceniť piatu kapitolu dizertácie, v ktorej autorka venovala pozornosť praktickým aspektom koučingu a využila pritom vlastné skúsenosti z práce kouča. Možno to považovať za uplatnenie empirickej metódy.

Bibliografia

Pozitívne hodnotím celkovú informačnú hodnotu predloženej dizertácie, pretože autorka čerpala z množstva zahraničnej literatúry venovanej koučingu, aj keď väčšinou preložené už do poľského jazyka. V dostatočnom počte sú však zastúpené aj anglické publikácie.

Hodnotenie obsahu práce

Autorka v úvode svojej práce veľmi podrobne opísala obsah jednotlivých kapitol práce, takže to nebudem opakovať. Ďalej chcem konštatovať, že v kontexte súčasnej aplikovanej a profesijnej etiky v prípade etiky kouča a koučingu ide o veľmi aktuálnu a zaujímavú tému, ktorej sa žiaľ etici nielen v Poľsku, ale vôbec v strednej Európe venujú veľmi málo (na Slovensku ani v Českej republike nepoznám žiadnu prácu, ktorá by bola venovaná etike kouča a koučingu). Skôr sa stretne s problematikou filozofického alebo etického poradenstva, s témami venovanými etike individuálneho rozvoja, často rozvíjanými najmä v nadväznosti na francúzsku filozofiu a filozofov, ako boli Pierre Hadot a Michel Foucault.

Názov práce naznačuje šírku záberu dizertácie, teda v konečnom dôsledku nejde iba o profesijnú etiku kouča, ale autorka avizuje, že sa bude zaoberať aj vplyvom koučingu na jednotlivca a spoločnosť. Na jednej strane možno pozitívne vnímať snahu autorky zasadiť celú problematiku do širšieho sociálneho kontextu života spoločnosti, na druhej strane to zároveň spôsobuje autorke problém, ako sa vyrovnáť de facto s dvoma témami v jednej práci, pretože pokiaľ ide o etické aspekty problematiky koučingu, pozornosť sa sústreďuje primárne na profesijnú etiku kouča a komparáciu etických kódexov troch najvýznamnejších profesijných združení koučingu pôsobiacich v Poľsku. Na druhej strane pokiaľ ide o skúmanie vplyvu koučingu na jednotlivca a spoločnosť, autorka veľmi často sklzáva hlavne do roviny psychologickú, prípadne čiastočne aj do sociologickej roviny, pritom sa jej stráca, prípadne takmer úplne absentuje filozoficko-etický rozmer danej problematiky.

Príkladom deskriptívno-pozitivistického metodológie je najmä druhá kapitola dizertácie, kde je pozornosť venovaná pomocným profesiám a vysvetľovaniu, čo je náplňou práce psychológa a ďalších pomocných profesií (s. 66-72). Rovnako sa mi zdá odťažitou dosť dlhá deskriptívna časť venovaná charakteristike koučingu (s. 73-90), ba až jeho detailom, ako je to napríklad v prípade spôsobu kladenia otázok (s. 80). Ako nedostatok vidím absenciu etickej analýzy samotnej podstaty koučingu, ako je vnímaný v súčasnosti, napríklad aj v nadväznosti na pôvodné filozofické zdroje, resp. východiská koučingu, ktoré autorka formulovala v 1. kapitole dizertácie.

Nepovažujem ani za celkom primerané dizertácii, že autorka sa zaoberá vysvetľovaním základných pojmov z oblasti etiky, teda čo je étos, etika a morálka, delením etiky na jednotlivé oblasti, pretože sú to v rámci filozofie a etiky truizmy, ktoré by nemali mať miesto v dizertácii, keďže to je záležitosť začínajúcich študentov v rámci predmetu Úvod do etiky, no nie je to primerané pre dizertáciu (s. 93-95).

Nedostatok práce vidím aj v širokom opise, resp. úvode k samotnej problematike etiky koučingu (s. 91-103), kde sa často vyskytujú triviálne veci, namiesto toho, aby sa autorka viac koncentrovala na samotnú tému dizertácie. Ako som už predtým spomínal, v dizertácii mi chýba výrazná filozoficko-etická analýza samotnej podstaty koučingu, jeho jednotlivých oblastí, ktoré by mohli byť predmetom 2. kapitoly a čo by sa potom mohlo výraznejšie odraziť aj vo vzťahu k analýze etiky kouča, ktorá je predmetom 3. kapitoly dizertácie.

Avšak aj v súvislosti s hodnotami etického kódexu, ktoré sú predmetom 3. kapitoly dizertácie možno vidieť určitý nedostatok v slovníkových definíciách, ktoré autorka ponúka ako východisko pre uvažovanie o týchto hodnotách (s. 123-125). Okrem výpočtu a podobnosti hodnôt obsiahnutých v uvedených etických kódexoch chýba mi hlbšia analýza hodnotového rámca vrátane morálne hodnotového rámca koučingu, k čomu by bola veľmi vhodnou táto časť dizertácie, no ostalo to viac-menej v deskriptívnej rovine konštatovania faktov. Podobne vidím určitý nedostatok aj v tom, že autorka sa nevenuje podrobnejšie rozdielom medzi koučingom v biznis sfére, pracovnej a osobnej sfére, pretože si myslím, že aj tam by sme mohli vidieť dosť podstatné rozdiely jednak v obsahu a zameraní koučingu, ale určite by sa našli aj rozdiely v etických aspektoch koučingu v uvedených oblastiach.

Dizertácia naznačuje množstvo tém, ktoré korešpondujú so samotnou témou práce, ale často sú iba v deskriptívnej podobe prezentované, ako je to napríklad aj v súvislosti s problémom kvality života, kde sa autorka pustila do opisu psychologických nástrojov skúmania kvality života, subjektívneho alebo psychologického vnímania blaha – well-being (s. 131-134), ale aj napríklad v prípade deskripcie výskumu Anthonyho Granta (s. 140-145). Podobne to platí aj v súvislosti s nórsnym výskumom uskutočneným na univerzite v Trondheime (s. 145-150). Tieto časti dizertácie sú nad rámec samotnej témy a mohli byť zaradené ako súčasť príloh k dizertácii, ale inak nepôsobia veľmi konštruktívne, resp. produktívne v súvislosti so samotným obsahom dizertácie, pretože autorka sa výraznejšie nezaobrá analyzou a kvalitatívnym hodnotením uvedených výsledkov, a to predovšetkým z hľadiska filozofie a etiky.

Vo vzťahu k 5. kapitole okrem jej pozitív v podobe vlastných skúseností autorky, možno konštatovať, že ide o idealizovanú a veľmi zjednodušenú predstavu o tom, ako sa prostredníctvom koučingu dá zmeniť spoločnosť. Vzniká aj otázka, že ak je hlavným objektom koučingu klient a cieľom je jeho dobro, pričom kouč má ostať v úzadí, potom ide viac-menej o technickú záležitosť, teda do akej miery dokáže kouč klásť správne otázky klientovi, ktoré prispievajú k formulovaniu jeho cieľov, zmyslu života, hľadaniu jeho odpovedí na tieto otázky a prispievať k jeho rozvoju. Celá etika kouča potom môže byť skutočne viac-menej technickou záležitosťou, aby sa dôsledne držal bokom a iba kládol správne otázky. No, ak sa autorka odvoláva na Sokrata ako filozofický zdroj koučingu a jeho maieutiku, potom treba pripomenúť, že u Sokrata sa celý proces nekončil iba kladením správnych otázok a pomocou pri hľadaní správnych odpovedí zo strany jeho žiakov, ale Sokrates bol ten, kto následne formuloval aj závery z celej diskusie a z komplexného procesu hľadania pravdy.

Otázky pre doktorandku

V čom je podľa vášho názoru filozoficko-etická podstata a význam koučingu?

Ako ste aplikovali Tischnerovu fenomenologickú metódu vo svojej dizertácii (vysvetlite na konkrétnych príkladoch z dizertácie)?

V prípade profesijnej etiky je podstatná otázka etického univerzalizmu a etického partikularizmu. Ako sa to rieši, resp. ako by sa to malo riešiť v profesijnej etike kouča?

Možno profesijnú etiku kouča založiť na jednej konkrétnej etickej teórii? Ak áno, ku ktorej etickej teórii by ste sa priklonili a prečo?

Záver

Równocześnie stwierdzam, że praca spełnia wymogi stawiane rozprawie doktorskiej. Wnoszę zatem o dopuszczenie mgr Tatiany Krawczyńskiej-Zaucha do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prešov 18.4.2016


Prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc.